

"Medya okuryazarlığı" herkes için

Artık ilk ve ortadereceli okullarda da medya okuryazarlığı dersi olacak.

Üniversitelerden sonra ilk-ortaöğretim müfredatında da medya okuryazarlığı dersinin yer alması gündemde. Ancak, bu konu iktidar çekişmesine alet edilmemeli ve ders iletişim fakülteleri mezunlarınca verilmeli

NURÇAY TÜRKÖĞLU

Okuryazarlık, insanlığın büyük modernleşme projesinin önemli bir unsuru olarak yaygınlaştı. Halen dünyada temel eğitim olanaklarından yoksun milyonlarca insan var. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 2003-2012 dönemini "Birleşmiş Milletler Okuryazarlık Dönemi" olarak ilan etme kararının gerekçesinde yer alan raporda, dünya üzerinde okuryazar olmayan 860 milyon kişi olduğu belirtiliyor. BM raporunda, okuryazarlığın yalnızca okuma ve yazmayı bilmekten ibaret olmadığı, dünya ile özgürce iletişim kurabilmenin geçerli ve anlamlı yollarını öğrenmek ve kullanmak olduğu vurgulanıyor (UNLD, 2005).

Biz Türkiye'deki iletişim akademisyenleri de, toplumumuzdaki kitle iletişim/medya ortamının iyileştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla, 2005 yılında geniş kapsamlı bir "medya okuryazarlığı" konferansı düzenledik. Bu konferanstaki en önemli vurgu; "bilgi edinme ve edinilen bilgiyi kullanma hakkının, temel yurttaşlık hakkı" olduğudur. Kitle iletişim araçları, bu hakkın gerçekleştirilmesi için vazgeçilmez kaynaklardır. Yazılı ve görsel tüm kaynakların oluşturduğu iletilerle donatılmış bir dünyada yaşamak için yeni iletişim becerilerine gerek var. Gazeteler, dergiler, radyo, televizyon, sinema ve internet, hızla gelişen teknolojiden yararlanırken, yurttaşların da yeni bir kavram olan "medya okuryazarlığı" ile tanışması gerekiyor. Bu amaçla, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde 23-25 Mayıs 2005 günlerinde akademik konferans ve bir dizi etkinlikle "medya okuryazarlığı" konusunu ele aldık. ABD ve KKTC dahil, 17 üniversiteden 45 akademisyen, yaklaşık 30 bildiri hazırlayıp sundu. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, RTÜK ve İLAD (İletişim Araştırmaları Derneği) kurumsal olarak destek verdiler.

<http://www.milef.com/duyurular/medyaokuryazarbildiriozet.pdf> adresinden bildiri özetlerine erişmek mümkün. Konferansta sunulan bildirilerden oluşan 'Medya Okuryazarlığı' kitabı şu anda yayın aşamasında. Önümüzdeki günlerde kitap haline gelmiş bildirilerin tam metinleri de fakülte web sayfasında yer alacak.

Konferansa, çağrılı konuşmacıların yanı sıra yurtiçi ve yurtdışından, bildiri ile ve aktif dinleyici olarak pek çok akademisyen, medya çalışanı, medya ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, öğrenciler ve halk katıldı. Dostlarımız ve öğrencilerimiz sayesinde yazılı ve görsel basında oldukça geniş bir yer aldık. Bu konferansa özel televizyon programları (bile) yapıldı. Üniversitelerde "medya okuryazarlığı" derslerinin programlara alınmasının yanı sıra, ilk-ortaöğretim müfredatında da bu derslerin yer alması gündeme geldi. Amacımız bir kamuoyu duyarlılığı yaratmaktı ve sanırım kısmen de olsa bunu başarabildik.

İktidar ekişmesi?

Medya okuryazarlığını tartışırken unutulmaması gereken, bir etkinlik halinin olduğudur; yani sadece beceri sahibi olmak değil, bu becerilerin hayata geçirilebilmesidir. Bu kavramdaki "okuryazarlık" vurgusu, medyaya erişimin, değerlendirme ve eleştiri yapabilecek donanıma sahip olmak, iletileri yalnızca alma becerisiyle yetinmeyerek, yeni iletileri oluşturabilmek ve dile getirebilmek gibi etkin katılımı da içerir. Medya okuryazarlığı kavramını, eğitimde medyanın kullanılmasıyla ilgili olarak 20. yüzyıl başından bu yana uygulanan, kitlesel iletişim aracılığıyla liberal toplumsallaşma yaklaşımının bir devamı olarak görmek olasıdır. Medya okuryazarlığı programları, medyadaki her şeyin kurmaca olduğu, gerçekliği medyanın oluşturduğu, medyanın ticari, toplumsal ve siyasal bağlantılarının varlığı, medya iletilerinin ideolojik olduğu, medyada biçim ve içeriğin yakından ilişkili olduğu, her aracın kendine has bir estetik formu olduğu yolunda uyarılarda bulunur.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda "medya okuryazarlığı" dersinin okutulacağı yolundaki haberleri bizim için bir başlangıç olarak sevindirici. En azından konunun önemi resmi eğitim politikaları tarafından da anlaşılmuş görünüyor. Bir de, bu dersin kimler tarafından verileceği meselesi önemlidir. Kanımca, bizim konferansta da önerdiğimiz gibi bu ders, ülkemizde sayısı sanırım 25'i geçen İletişim Fakültelerinden mezun olanlar tarafından verilmelidir. Çünkü Milli Eğitime bağlı çalışan öğretmenlerimizin kendileri de medyanın gündelik hedefleridir ve medyanın okunmasının ve yazılmasının da özel bir eğitimle öğrenilmesi gerekir. Biz de işte dört yıllık iletişim fakültelerinde bu eğitimi veriyoruz. Üstelik iletişim fakülteleri mezunlarının ilk-orta öğretimde "medya okuryazarlığı" dersi vermek üzere görev almaları, iletişim mezunlarının ciddi boyutlara ulaşan iletişim diplomalı işsizliğe karşı da çok önemli bir çözüm olacağına inanıyorum.

Sonuç olarak, 1970'lerde feminizmin sloganı olan "feminizm herkese lazımdır-erkekler hariç değil" sözünü medya okuryazarlığı için hatırlatmak istiyorum: Medya okuryazarlığı herkese lazımdır-medya hariç değil!

NURÇAY TÜRKÖĞLU: Prof. Dr., Marmara Üni., öğretim üyesi, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Baş.